

BILDANDE AV NATURRESERVATET *Sanders gammelskog*
FALU KOMMUN

BESLUT

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Falu kommun det område som framgår av bifogad beslutskarta, bilaga 2, som naturreservat.

Reservatets namn skall vara *Sanders gammelskog*.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar Falu kommun med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsuppgifter ska gälla för naturreservatet.

Falu kommun fastställer, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen.

Förvaltare av reservatet ska vara Falu kommun.

UPPGIFTER OM RESERVATET

Namn	Sanders gammelskog
Län, kommun	Dalarnas län, Falu kommun
Fastigheter	Nedre Gruvriset 2:2
Lägesbeskrivning	Cirka 5 km sydväst om Stora torget i Falun.
Areal	58 hektar
Fastighetsägare	Falu kommun
Naturvårdsförvaltare	Falu kommun

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Bakgrund

Falu kommun har klassat Sanders gammelskog som *särskilt värdefullt* efter metodiken i Falu kommuns naturvårdsprogram som kommunfullmäktige antog 10 juni 2010. Grunden för klassningen är att området har mycket höga biologiska värden, är tätortsnära och viktigt för det rörliga friluftslivet samt att det är förhållandevis stort. Enligt naturvårdsprogrammet ska Falu kommun arbeta för att bevara *särskilt värdefulla* områden. Genom att bilda naturreservat av området kan Falu kommun långsiktigt bevara Sanders gammelskog och säkerställa områdets höga naturvärden och betydelse för rekreation och friluftsliv.

Områdets läge

Sanders gammelskog är ett skogsområde som ligger söder om Falu tätort längs E 16 mot Borlänge. Från Stora torget inne i Falun till reservatet är det cirka 5 km.

Området är tydligt avgränsat i terrängen genom att det i väster gränsar mot en kraftledning, i norr mot en mindre väg och i öster mot E 16 samt Olsbackavägen. I söder utgörs gränsen av yngre skog. Olsbackavägen delar reservatet i två delar och själva vägområdet omfattas inte av reservatsföreskrifterna.

Naturvärden

Skogsområdet är cirka 58 ha och innehåller ett flertal olika biotoper som skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Området domineras centralt av en drygt hundraårig granskog med ett stort inslag av både stående och liggande död ved. Skogen är i en fas med hög dynamik och det bildas kontinuerligt nya luckor genom att granar bryts av eller rasar i samband med stark vind. Detta innebär att skogen bitvis är mycket sluten men att det inom andra delar finns en hel del luckor. Bitvis är inslaget av tall stort och framförallt i ytterkanterna är tallen dominerande. Insprängt i området finns flera mindre myrar, fukstråk och en lok. I de fuktigare delarna är variationen av trädslag större med bl.a. klibbal, sälg och björk.

Granskogen är till stora delar utpekad som nyckelbiotop och har högt värde för den biologiska mångfalden. Området har framförallt inventerats på vedsvampar och fåglar. Rödlistade vedsvampar som t.ex. rosenticka, rynkskinn, gräddticka, kötticka, gropticka och ullticka har påträffats. Fågellivet är också mycket rikt och uppvisar en artsammansättning typisk för gammal granskog med inslag av lövträd. Arter som påträffas är bl.a. tretåig hackspett, duvhök, tjäder, järpe, gråspett, tofsmes, stjärtmes och trädkrypare. Några riktade inventeringar mot kärlväxter, mossor eller insekter har inte genomförts men knärot och jungfru Marie nycklar är två växter som har påträffats.

Rekreation och friluftsliv

Genom att området är tätortsnära och lättillgängligt används det flitigt av boende i Falun för promenader, orientering, hundrastning, svampplockning, naturstudier m.m. Jakt bedrivs och området ingår i Aspeboda Stora Kopparbergs viltvårdsområde.

Genom området går flera stigar som används av besökare och en av dem har förmodligen anor från åtminstone början av 1700-talet. Utöver dessa stigar saknas anordningar för friluftslivet.

Områdets historik

Historiskt har reservatsområdet till stor del tillhört det gamla bergsfrälsehemmanet Ålbromyran eller Sanders hemman som det även kallas. Hur länge det har tillhört Sanders hemman är okänt men åtminstone från tidigt 1700-tal till slutet av 1800-talet då skogen ingick i en affär när Kopparbergs Bergslags AB köpte Sanders hemman av dåvarande ägare. Var namnet Sander kommer ifrån är oklart.

Benämningen Sanders hemman (stavat som Xanders) finns på en karta från 1717 över *Stora Kopparbergs bergsfrälse och tågtekars hemman*. Det har inte kunnat beläggas att det någonsin funnits någon Sander som ägt eller bott på Sanders hemman. I en mantalslängd från 1730-talet finns Hans Anders änka och två till familjemedlemmar upptagna som boende på Sanders hemman. På en karta över *Den bergsfrälse skog som tillhör Nedre Grufrislet* från 1733 finns en skogslott som tillhör Hans Anderssons änka och Salig Hans Andersson änkas vret. Utifrån detta har Axel Sjöberg i en artikel från Falu kuriren 1977 gjort antagandet att en bergsman Hans Andersson, boende på Ålbromyran, ägde stora delar av skogen i närheten och att han i dagligt tal kallades Hans Anders och att namnet slutligen sammandrogs till Sanders.

Under 1800-talet har Sanders hemman bytt ägare ett flertal gånger innan det slutligen såldes till Kopparbergs Bergslags AB. Senaste ägaren innan reservatsbildningen var Bergvik Skog AB. Enligt en taxeringslängd från 1884 var skogen som tillhörde Sanders hemman hårt avverkad. Eftersom skogen nu är förhållandevis jämgammal och drygt hundra så har skogen inte påverkats av några större avverkningar sedan slutet av 1800-talet. Det gäller framförallt de grandominerade delarna. Tallbestånden i norr och söder har påverkats av mindre avverkningar och gallringar på senare tid.

Äldre kulturspår finns i området i form av stigar och resterna efter Salig Hans Anderssons änkas vret. En vret är en avsides nyodling i skog. Enligt kartan från 1733 går en stig genom skogen till vreten och den kan fortfarande skönjas i vissa delar. Genom området rinner även två mindre bäckar vilka har rätats ut för att dränera området.

SYFTET MED RESERVATET

Syftet med naturreservatet är att tillgodose behovet av naturskogsområden för friluftslivet. Området ska därför göras tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter i värdefull natur, och uppleva de naturmiljöer, den biologiska mångfald och andra upplevelsevärden som finns i området. Syftet är också att bevara områdets biologiska mångfald knuten till naturskogsmiljöer.

Syftet ska tillgodoses genom att området görs tillgängligt så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter i värdefull natur, och uppleva de naturtyper och andra upplevelsevärden som finns i området. Detta görs genom anläggningar och information som inbjuder till, och underlättar, besök i området. Anläggningar ska finnas för besökare med olika behov, samtidigt som de ska ha en kanaliseringseffekt i syfte att erhålla en långsiktig samexistens mellan friluftsliv och biologisk mångfald.

För att kontrollera att syftena uppnås ska uppföljning göras av skötselplanens bevarandemål.

SKÄL FÖR BESLUTET

- Området är av intresse för naturvård samt rekreation och friluftsliv enligt 3 kapitlet 6 § första stycket miljöbalken.
- Området har genom sitt tätortsnära läge en stor betydelse för rekreation och friluftsliv.
- Området har en stor variation av biotoper som skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald.
- Området har en stor potential för pedagogisk verksamhet genom sitt tätortsnära läge.

Avvägning mellan allmänna och särskilda intressen

Området är av stort allmänt intresse genom sitt tätortsnära läge och den variationsrika naturen. Det tätortsnära läget gör området tillgängligt för rekreation och friluftsliv samt pedagogiska verksamhet. Den stora miljövariationen skapar förutsättningar för en hög biologisk mångfald.

Områdets värden och naturreservatets syften är sådana att de kräver ett långsiktigt skydd för att bevaras och utvecklas. Beslutet att inrätta ett områdesskydd bedöms därför vara förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap i miljöbalken, samt gällande översiktsplan.

Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Falu kommun att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

RESERVATSFÖRESKRIFTER

Föreskrifterna gäller utöver annan lagstiftning.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. avstycka fastighet eller tomt
2. gräva, schakta, dämna, muddra, anordna upplag eller på annat sätt skada/påverka mark och vatten
3. uppföra ny byggnad eller anläggning på mark eller i vatten som inte är avsedd för friluftslivets behov
4. uppföra mast eller antenn
5. sprida gödsel, aska, kalk eller bekämpningsmedel
6. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, inklusive röjning av skjut- och siktgator för jaktändamål
7. dra fram mark-, vatten- eller luftledning

Punkten 1:5 och 1:6 innebär att bestämmelserna i 29 § skogsvårdslagen samt skogsstyrelsens föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter och tillvaratagande av skadad skog inte gäller inom naturreservatet. Uppkommer insektsskador på skog i anslutning till naturreservatet som följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt skall tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning enligt svensk standard SIS 03 15 22 av reservatet, underhåll av vandringsstigar och uppsättning av informationstavlor eller andra anordningar för friluftslivet
2. utförande av åtgärder enligt fastställd skötselplan
3. undersökningar av markslag, landskapselement, växt och djursamhällen samt arter

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om allmänhetens rätt att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det förbjudet inom naturreservatet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning exempelvis genom att borra, måla, mejsla eller på annat sätt skada berghällar eller block
2. skada växande, döda, stående eller liggande träd och buskar
3. insamla växter och ryggradslösa djur i annat syfte än utbildning eller forskning. Det är tillåtet att plocka blommor, bär eller matsvampar för eget bruk
4. rida, cykla eller framföra motordrivet fordon i terrängen
5. elda på annan än anvisad plats
6. klättra i boträd eller på annat sätt störa djurlivet

Föreskrifterna under 1-3 §§ utgör inget hinder för de åtgärder som behövs vid skötsel och förvaltning av reservatet samt för att tillgodose ändamålet med reservatet. Föreskrifterna utgör heller inget hinder mot åtgärder som krävs för normalt vägunderhåll eller normalt underhåll av ledningar/ledningsgator.

Åtgärder längs väg eller ledningsgator som påverkar reservatsområdet skall samrådaskommunen innan de vidtas. Vid akuta händelser gäller dock inte samrådskravet, men kommunen ska informeras om genomförda åtgärder.

För räddningsfordon vid utryckning gäller inte förbudet mot terrängkörning.

D. Skötsel och förvaltning

Med stöd av 3 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer Falu kommun skötselplanen för reservatets långsiktiga skötsel. Naturvårdsförvaltare ska vara Falu kommun i Dalarnas län.

ÄRENDETS HANDLÄGGNING

Sanders gammelskog har länge varit känt som ett skogsområde med höga naturvärden genom att den tidigare markägaren Bergvik Skog AB har pekat ut det som en nyckelbiotop och att den ideella naturvården har genomfört inventeringar av svampar. Flera fynd av rödlistade svampar har gjorts vid inventeringarna.

Den ideella naturvården lämnade 2010 in en begäran till länsstyrelsen om att bilda ett statligt naturreservat av området. Länsstyrelsen bedömde att det inte var ett lämpligt objekt utifrån sina strategier för skydd av skog men inledde en diskussion med Falu kommun om att det skulle kunna vara ett möjligt objekt för en delad finansiering mellan staten och kommunen.

Falu kommun har klassat Sanders gammelskog som *särskilt värdefullt* efter metodiken i Falu kommuns naturvårdsprogram som kommunfullmäktige antog 10 juni 2010. Grunden för klassningen är att området har mycket höga biologiska

värden, är tätortsnära och viktigt för det rörliga friluftslivet samt att det är förhållandevis stort. Enligt naturvårdsprogrammet ska Falu kommun arbeta för att bevara *särskilt värdefulla* naturområden. Med utgångspunkt i klassningen och länsstyrelsens bedömning om möjlig delfinansiering så inledde länsstyrelsen och miljönämnden en diskussion med Bergvik Skog AB om köp av marken för bildande av ett naturreservat. Bergvik Skog AB var positiv till att sälja marken.

Falu kommun, genom miljönämnden, ansökte hösten 2013 om markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket för 50 % av köpeskillingen vilket även Naturvårdsverket beviljade. Markköpet genomfördes 2014 och processen med att bilda naturreservatet inleddes.

ÖVRIGT

Detta beslut har fattats av Kommunfullmäktige i Falu Kommun § 29, 2014-11-06.

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Dala-Demokraten och Falu-Kuriren i enlighet med 27 § förordningen om områdesskydd m.m. enligt miljöbalken.

Detta beslut kan överklagas till Länsstyrelsen i Dalarnas län genom skrivelse till Falu Kommun, enligt anvisningar i bilaga 4.

Falu kommun kan med stöd av 7 kap 7 § medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet om det finns särskilda skäl.

Bilagor

Bil 1 Översiktskarta

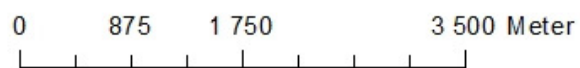
Bil 2 Beslutskarta

Bil 3 Skötselplan

Bil 4 Anvisningar för att överklaga beslutet

Översiktskarta

Naturreseptat Sanders gammelskog

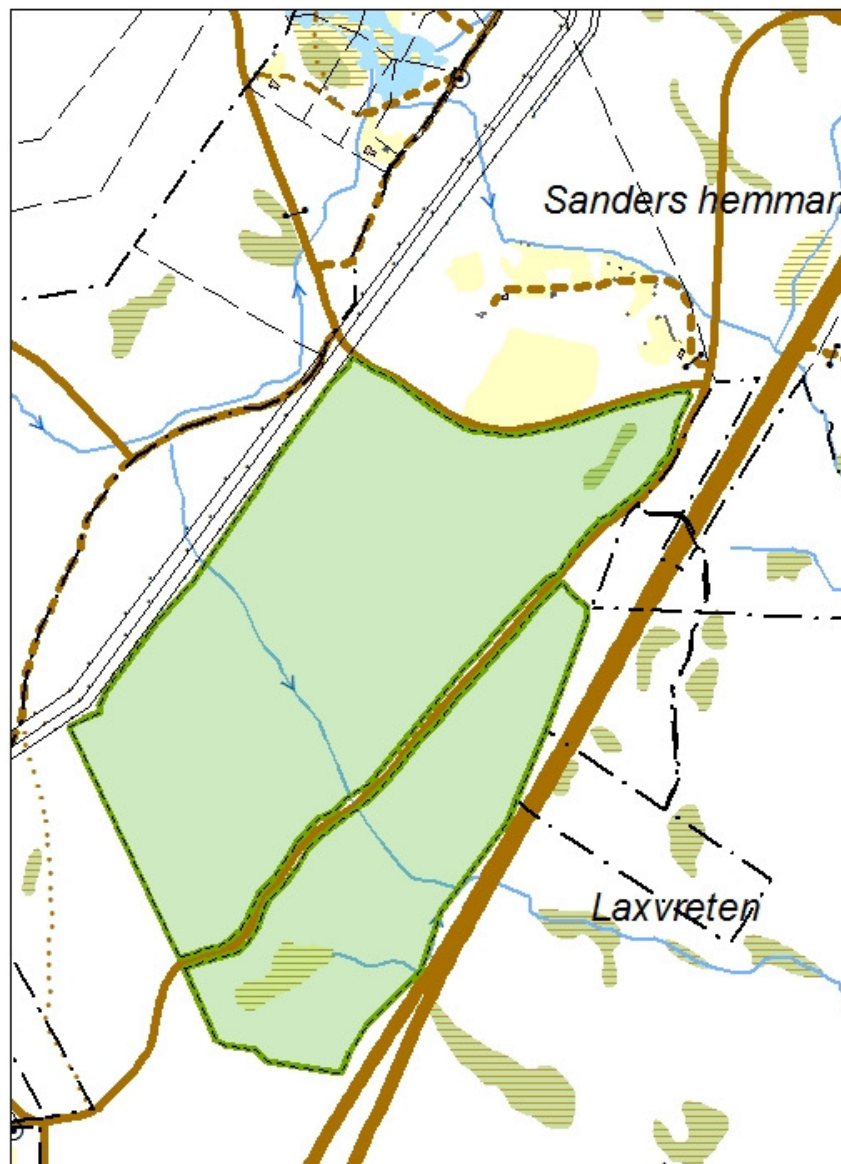

1:50 000

Beslutskarta

Naturresevatet Sanders gammelskog

0 200 400 800 Meter

1:10 000